

Světová hospodářská krize

(1929 – 1933)

Koncem roku 1929 se začala hroutit kapitalistická ekonomika.

Po tzv. černém pátku na newyorské burze, kdy došlo k jejímu krachu, vypukla v USA hospodářská krize.

Krize z nadvýroby: nízké mzdy dělníků (malá kupní síla) → zboží se hromadí na skladech → omezování výroby (uzavírání továren) → nezaměstnanost

Krize se rozšířila do všech evropských zemí.

Postihla všechna odvětví průmyslu, projevila se i v zemědělství, obchodu, kultuře, dopravě.

Krizí byly postiženy všechny skupiny obyvatel, buržoazie, inteligence, dělníci, rolníci.

V období krize vypukla obrovská nezaměstnanost, která vyvrcholila vlnou stávek.

Východiska z krize

Lidé je hledali v radikálních, nedemokratických hnutích, jako byl fašismus a komunismus.

SSSR

- Na konci 20. let 20. století byla upevněna diktatura J.V. Stalina.
- Roku 1929 byla vyhlášena první pětiletka (problémy v hospodářství měly být překonány odstraněním soukromého vlastnictví a měl být překonán úpadek průmyslové výroby).
- V roce 1929 byla zahájena kolektivizace v zemědělství, docházelo k násilnému vyvlastňování soukromého majetku zemědělců a k zakládání družstev řízených státem.
- Nespojené obyvatelstvo bylo deportováno do pracovních táborů, gulagů.

Krize v Československu

Měla hlubší a vleklejší charakter, protože ekonomika Československa byla závislá na lehkém průmyslu (textilní, sklářský, obuvnický) a na zemědělství.

Svého vrcholu dosáhla krize v letech 1932 – 1933. Průmyslová výroba poklesla až o 40%, hluboký dopad měla krize na zemědělství, v některých podnicích se pracovalo pouze 2 – 3 dny v týdnu. Výrazně se snižovaly mzdy, což souviselo s vlnou stávek a demonstrací hlavně dělníků (Most 1932) a rolníků.

Vláda ČSR v čele s předsedou Udržalem se snažila podpůrnými opatřeními zmírnit dopad krize na obyvatele.

- zvýšení podpor v nezaměstnanosti
- v srpnu 1930 byla zavedena tzv. stravovací akce
- nezaměstnaným odborově neorganizovaným dělníkům byly přidělovány poukázky na potraviny v hodnotě 10 korun týdně
- konaly se např. akce bramborová, chlebová, mléčná apod.

Tato opatření nebyla dostatečně účinná, a proto došlo k pádu Udržalovy vlády.

V roce 1932 byla vytvořena nová vláda v čele s agráříkem Janem Malypetrem. Ta přijala zákon, který umožňoval státu zasahovat do určitých oblastí hospodářství. Dalších 240 nařízení vedlo k uklidnění situace ve státě a ke zmírnění průběhu krize. Reformy vlády umožnily nový hospodářský vzestup státu.